

HØJERE FARINGSPROCENT

Det er muligt at hæve faringsprocenten i produktionsbesætninger, når medarbejderne er motiveret for at bruge eksisterende viden. De autoriserede svineinseminører er gode til at motivere og implementere viden om løbestaldsmanagement.

ERFARING NR. 0912

19. NOVEMBER 2009

AF: **Gunner Sørensen**

Faringsprocenten kan hæves ved at bruge eksisterende viden. Dette blev testet i 18 produktionsbesætninger, som udgangspunkt havde en faringsprocent fra 74 til 87. Projektet startede ultimo 2007 og i en periode på op til 12 måneder blev der gennemført et rådgivningsforløb, som skulle forbedre faringsprocenten. Derefter blev der indsamlet produktionsresultater i cirka seks måneder, efter at rådgivningen var implementeret, således at effekten på faringsprocenten kunne vurderes. Efter at have deltaget i projektet steg faringsprocenten med i gennemsnit fem procentpoint i besætningerne. Dette dækker over besætninger, som steg med ni procent point og besætninger, som ikke kunne ændre faringsprocenten.

Rådgivningen medførte, at besætningerne fik et besøg af en lokal rådgiver, en second opinion rådgiver og en autoriseret svineinseminør fra Videncenter for Svineproduktion. Ved besøget blev der udarbejdet en handlingsplan for besætningen, som den lokale rådgiver efterfølgende gennemførte i besætningen sammen med de ansatte. Den lokale rådgiver fulgte løbende op på erfaringerne i besætningen og foretog justeringer af handlingsplanen i det omfang det var nødvendigt.

Den intensive rådgivning resulterede i, at faringsprocenten var stigende – mere i nogle besætninger end andre. Den største fremgang blev opnået, når både besætningsejer og ansatte var klar til at anvende rådgivning og dermed gøre arbejdet i løbeafdelingen på en ny måde. Projektet viste også, at det var vigtigt, at rådgiveren ofte havde kontakt til de ansatte i besætningen – specielt i begyndelsen af forløbet indtil de nye arbejdsgange var godt i gang. Det kunne være ved et telefonopkald eller et besøg.

Baggrund

Ikke alle løbninger resulterer i en drægtighed og en faring. Derfor løbes 10-15 procent flere søer, end der er behov for, når der skal sikres et konstant antal faringer pr. hold. Det burde være muligt at opnå en faringsprocent på 95 procent, men kun få besætninger når dette niveau. Den gennemsnitlige faringsprocent i danske besætninger har i mange år været omkring 85 procent med en variation fra 70 til 95 procent. Der er behov for at finde ud af, hvorfor der er så stor en variation i faringsprocenten, samt at få hævet niveauet i de besætninger, som ligger under gennemsnittet, så faringsprocenten kommer så højt op som muligt.

Der eksisterer megen viden om alle detaljerne i at få en so i brunst, konstateret brunsten og efterfølgende få løbet soen, så den bliver drægtig. Efter løbning betyder fodring, opstaldning og håndteringen af soen også meget for, om soen fastholder drægtigheden. Det er således ikke kun arbejdet i løbeafdelingen, som har betydning for faringsprocenten.

Når faringsprocenten skal hæves eller stabiliseres i en besætning, er der mange faktorer, som har betydning. Jo mere præcist problemet i en besætning kan beskrives, jo lettere kan løsningen findes. Mange rådgivere er uddannet til autoriserede svineinseminører, så de er fagligt klar til at løse opgaven.

En lav faringsprocent skyldes ikke kun KS-stationen, leverandøren af polte, foderleverandøren, staldsystemet eller sygdomme. Erfaringer og forsøg viser, at årsagerne til en lav faringsprocent ofte skal findes i de daglige rutiner omkring fodring, brunstkontrol, insemineringsteknik og håndtering af dyrene og ikke udefra kommende forhold.

Videncenter for Svineproduktion har i samarbejde med de lokale rådgivere gennemført et demonstrationsprojekt. Formålet var at vise, at målrettet rådgivning kan hæve faringsprocenten betydeligt. En høj faringsprocent betyder også sparet tid med at finde, flytte og løbe de mange omløbere, at ugeholdene bliver mere stabile og at det er nemmere at få fravænnede ensartede grise.

Materiale, metode og resultater

Undersøgelsen blev gennemført i 18 besætninger. Nogle besætninger havde selv meldt sig og andre var blevet opfordret til at melde sig af de lokale rådgivere. De deltagende besætninger havde en faringsprocent fra 74 til 87.

I det indledende besøg deltog en lokal rådgiver, en second opinion rådgiver og en autoriseret svineinseminør fra Videncenter for Svineproduktion. Second opinion rådgiveren var en autoriseret svineinseminør, som også arbejdede med rådgivning. De lokale rådgivere kunne også være autoriserede svineinseminører, men det var ikke noget krav. Rådgiverne kunne deltage i flere besætninger og de kunne både optræde i rollen som second opinion og som lokal rådgiver.

Inden besøget blev der udført analyser ud fra besætningens produktionskontrol, så rådgiverne fik et billede af, hvor problemerne var i den pågældende besætning. Ved det indledende besøg var rådgiverne først "fluen på væggen" og dernæst blev der spurgt ind til, hvordan medarbejderne i besætningen gennemførte løbearbejdet. Efter det indledende besøg blev der udarbejdet en handlingsplan for besætningen, som den lokale rådgiver gennemførte i besætningen sammen med de ansatte. Den lokale rådgiver fulgte løbende op på erfaringerne i besætningen og foretog justeringer af handlingsplanen i det omfang det var nødvendigt.

Typiske problemer, som rådgiverne mødte i de deltagende besætninger

1. Poltestrategi:

- Manglende opsyn / opfølgning vedr. brunst og løbning.
- Manglende styr på fodring, huldstyring, flushing og alder ved løbning.
- Stienes placering i stalden.

2. Mangelfulde lysforhold i staldene.
3. Ammesøer og andre "vanskelige" søer:
 - Opsyn og mærkning af søerne før og omkring fravæning.
4. Foderstrategi i løbestalden.
5. Manglende aktivering af ornerne – AHA-effekt.
6. Manglende brunstkontrol og stimulering før løbning:
 - Brug af 5-punkts-plan.

Løsningsforslag til de typiske problemer

1. Polte:

- Ornekontakt ved 6 måneder. Mærkning af polt ved første brunst, så der kan løbes ved anden brunst.
- Polte fodres moderat og der lægges stor vægt på huldstyring.
- Polte løbes ved 7–8 måneder.
- Polte flushes (ekstra foder i cirka 14 dage inden løbning). Det giver flere løsnede æg og efterfølgende højere kuld størrelse.
- Polteafdelingen skal helst ligge centralt, hvor personalet ofte færdes. Daglig menneskelig kontakt giver rolige og tillidsfulde dyr.

2. Lys:

- Der skal være 100 LUX i dyrenes opholdszone 16 timer i døgnet. Sæt et ur på.
3. Ammesøer mærkes i farestalden. De kommer ikke altid i brunst samtidig med de andre søer i ugeholdet. Overstående søer samles og gives god ornekontakt.
 4. Fodringen skal være overstået og dyrene skal være faldet til ro inden der laves brunstkontrol. Der skal gå mindst en halv time fra sidste so er fodret til brunstkontrol.
 5. Ornen er en vigtig samarbejdspartner. Man skal have en aktiv orne, som vil stå og snakke med søerne. En smal gang foran boksene / løbestier er at foretrække, så der er mindst mulig afstand til søernes hoveder. Gangen foran søerne skal være opdelt af helt lukkede låger og der skal være en låge for hver 4-5 søer. Lågerne skal kunne åbnes og lukkes fra gangen bag søerne, så man undgår at kravle over boksene eller at gå hele vejen udenom.

6. Det anbefales, at man gennemfører brunstkontrol efter 5-punkts-planen.

I appendiks 1 er vist eksempler på handlingsplaner for enkelte besætninger, samt de opnåede resultater. Efter at have deltaget i projektet steg faringsprocenten i gennemsnit med fem procentpoint i besætningerne. Dette dækker over besætninger, som steg med ni procentpoint og besætninger, som ikke kunne flytte faringsprocenten. De tre bedste besætninger opnåede en faringsprocent på over 91 procent.

Konklusion

Ved intensiv rådgivning steg faringsprocenten i besætningerne med fem procent - nogle besætninger mere end andre. Den største fremgang blev opnået, når både besætningsejer og ansatte var klar til at reagere på rådgivningen og samtidig gøre arbejdet på en ny måde.

Projektet viste også, at det var vigtigt, at rådgiveren ofte havde kontakt til besætningen i starten af forløbet indtil de nye tiltag var indarbejdet. Det kunne være ved både telefonopkald og besøg. Opfølgningen var også en god gardering, mod at medarbejderne faldt tilbage i gamle vaner.

Det er vigtigt, at handlingsplanen udarbejdes i samarbejde mellem besætningsejer / ansatte og rådgiver, samt at handlingsplanen løbende følges op og justeres af begge parter.

Deltagere

Lokale rådgivere

Arne Jensen, Hobro-Aalborg Landboforening
Dorte Frederiksen, Østjysk Svinerådgivning
Søren Sandgård Thuesen, Midtjysk Svinerådgivning
Michael Frederiksen, Midtjysk Svinerådgivning
Erik Jensen, Svinerådgivning Vest
Svend Bülow, Svinerådgivning Vest
Dorthe Bertelsen, KHL Svinerådgivning
Jette Godskesen, Sønderjysk Svinerådgivning
Lene Brandenburg, Sønderjysk Svinerådgivning
Lone Grube Hansen, Centrovice
Sofie Tønder, Landboforeningen Gefion
Jette Sandager, Landboforeningen Gefion
Laura Lundgaard Jensen, Midtjysk Svinerådgivning
Mette Holst Tygesen, LandboNord

Second opinion rådgivere:

Christian Skov Pedersen, Landbrugsrådgivning Østjylland
Merete L. Andersen, LandboNord
Mette Holst Tygesen, LandboNord
Kirsten Kyndesen, Svinerådgivning Bornholm
Jette Sandager, Landboforeningen Gefion
Svend Bülow, Svinerådgivning Vest
Ditte H. Andersen, Patriotisk Selskab

Autoriserede Svineinseminører fra Videncenter for Svineproduktion

Erik Bach, Videncenter for Svineproduktion

Mogens Jakobsen, Videncenter for Svineproduktion

Appendiks

Besætning 1

Faringsprocent ved begyndelsen: 80

Faringsprocent et år efter: 85

Konklusion:

Gennem hele projektet blev der afholdt otte rådgivningsbesøg og derfor også tilføjet punkter til indsatsområderne løbende, når de første var blevet opfyldt. Der var ret hurtigt fremgang at spore på faringssprocenten.

Målet var at komme blandt de bedste 25 pct. Faringsprocenten steg fra 80 ved projektets start til 85 ved slut. I løbet af projektet havde den været oppe og runde 89 en enkelt gang.

Indsatsområder

1. Poltestrategi: Poltene, der kommer i brunst, mærkes med mærkespray i en farve, der svarer til den pågældende uge. Der sikres, at poltene er gamle nok til løbning (mindst 7½ måned). Der må ikke gå orner blandt de små polte, da de derved kommer i brunst alt for tidlig. Der må først være ornekontakt fra poltene er seks måneder. Poltene flyttes mindst en uge før næste forventede brunst ind i drægtighedsstalden med små stier til polte og med ornestier. Poltene flushes (foder efter ædelyst, giver flere løsnede æg).
2. Scanning: ved det første besøg scannes søerne en gang, men der er tomme søer ved faring. Fremover bør de scannes ved 4.–5. uge og igen 7–8 uger efter løbning. Det vil give et fingerpeg om, hvornår søerne mister grisene.
3. Fodring: Fodermængden vejes og kontrolleres i løbestald og drægtighedsstald. Søerne skal fodres efter ædelyst op til løbning.
4. Lysforhold: Lysforholdene i søernes opholdszone i løbeafdelingen, drægtighedsafdelingen og poltestalden skal kontrolleres.
5. Der noteres på løbelisterne, når søerne løbes om eller kaster. Det giver overblik.
6. Søernes brunst skal observeres og registreres. Det ser ud som om, at brunsten overses hos nogle søer, da de først løbes fire uger efter fravænning.
7. Ammesøer skal ligeledes mærkes op.

Resultater i rådgivningsperioden

1. Gennem hele projektets forløb blev der arbejdet på at forbedre poltestrategien og løbealderen er nu mere ensartet.
2. Søerne scannes nu to gange. De mærkes efterfølgende med en streg på ryggen pr. gang, således at de har et kryds, når de er scannet to gange.
3. Foderstyrken blev hævet til 5 liter pr. dag, svarende til 3,75 kg eller 3,8 FEso, hvilket gav en tydeligere brunst.
4. Lysforholdene var for dårlige i alle afsnit. En forbedring kræver en investering, som ikke blev gennemført i rådgivningsperioden.
5. +6 +7. De fleste af de søer, der er løbet om, er kun løbet en gang. Der er nu rettet mere fokus på brunstkontrol allerede fra den dag søerne bliver fravænnet, og enkelte søer er også løbet på fravænningsdagen eller dagen efter.

Udvikling i faringsprocenten

År	2007		2008				2009	
	6/9	6/12	6/3	29/5	4/9	4/12	5/3	13/6
Spildfoderdage	12	19	20	18	11	14	15	12
Faringsprocent	80	84	81	81	85	83	89	85

Besætning 2

Faringsprocent ved begyndelsen: 85

Faringsprocent et år efter: 91

Konklusion:

Der blev ret hurtigt sat ind i forhold til de indsatsområder der blev foreslået.

Der var ikke så mange opfølgende besøg, men besætningen blev fulgt tæt af primær rådgiver ved telefonisk kontakt hver 14. dag. Der var lidt udskiftning af medarbejdere, som havde en negativ effekt på faringsprocenten. Alligevel steg den fra 85 til 91 under projektets forløb.

Indsatsområder

1. AHA-orner: Overraskelseeffekt med ornerne ved brunstkontrol og løbning.

- Der skal kun være to gamle orner og en ung.

- Ornekontakt fra fravæning til søndag morgen foran søerne. Søndag morgen tages ornerne over i poltestalden. Her kunne de have kontakt til de polte, som er løbeklare.
- Ornen tages først ind i løbestalden, når mandskabet er klar til at inseminere - det vil sige sæddoser, katetre, aftørringspapir og notepapir. Ornen skal kun have kontakt til 5 søer ad gangen og disse løbes færdige, inden ornen sendes videre.
- Der var søer, som ikke viste en stærk stårefleks ved humanstimulation. Det kan også gøre sig gældende for orner og derfor anbefales det at tage orne nummer 2 igennem rækken, når der kan opnås 1 tom sti imellem dem.
- Når rækken med løbeklare søer er løbet, fortsættes ned foran poltestierne. Alle polte i løbestalden er 7½ måned eller mere.

2. Lys: Lysstyrken skal kontrolleres i drægtighedsstalden og løbestalden og den bør minimum være 100 LUX. Gerne mere.

3. Insemineringsteknik: Ved ansættelse af nye medarbejdere anbefales det, at insemineringsteknikken gennemgås med en rådgiver.

Det anbefales:

- At der altid er to mand til at løbe
- Opmærksomhed på de søer som viser stårefleks i rækken og få dem insemineret.
- At tage katetre ud af soen efter endt løbning.
- At søer med brunsttegn, men som ikke vil stå for humanstimulation afprøves ved orne efter de "normale" søer er løbet.
- At lade telefonen ligge i frokostrummet når der løbes.

4. Huld: Der er et højt foderforbrug i besætningen. Det anbefales at sænke Aquaflow, så der ikke er mere end 5 cm vand i krybben. Polte og søer, der skal løbes tildeles en diegivningsblanding. Alle søer bør tildeles mindst 4½ FEso/so/dag fra fravæning til løbning. De kan eventuel sænkes på 4. dagen, når deres appetit alligevel er reduceret. Smågrisefoder i løbestalden er overflødig. Desuden anbefales, at der 1 gang ugentligt stilles på foderstyrke i henhold til deres huld.

5. Polte: Der har været nogle problemer med de polte, der er blevet leveret. Derfor er det vigtigt at udnytte, det der er leveret optimalt.

Resultater i rådgivningsperioden

Der blev ret hurtigt sat ind og alle tiltagene blev taget med i arbejdsgangen.

Den primære rådgiver fulgte besætningen tæt via telefonisk kontakt cirka hver 14.dag under hele projektets forløb. Der var en smule udskiftning af medarbejdere, som påvirkede færingprocenten negativt, men det blev rettet op.

Selve medarbejderstaben skal blive bedre til at samarbejde også dér har den primære rådgiver været inde over.

Udvikling i faringsprocenten

År	2007	2008			2009
Dato	2/10	3/1	2/4	13/7	10/6
Spildfoderdage	8	11	10	11	10
Faringsprocent	85	88	89	89	91

Besætning 3

Faringsprocent ved begyndelsen: 87

Faringsprocent et år efter: 94

Konklusion:

Der var god deltagelse i projektet og en masse gode opfølgingsbesøg.

Afsluttende resultater var imponerende. Der er absolut et eksempel til efterlevelse for alle andre. Faringsprocenten steg fra 87 til 95 under projektets forløb. Der har i alt været fire rådgivningsbesøg under projektets forløb, samt en række kontakter på telefon.

Indsatsområder

1. Overhold "5-punkts-planen" til punkt og prikke.
2. Det anbefales at bruge ½ - 1 minut til efter stimulering af søerne.
3. Lavere faringsprocenter hos problemsøerne (omløbere, ammesøer og overgående søer).
Der skal arbejdes mere med disse, da det nok går lidt for hurtigt med gennemgang af brunstkontrollen.
4. Der bør fodres med 4-5 FEso pr. so dagligt i løbeafdelingen for optimal brunst og ægløsning.
5. Lysstyrken i løbeafdelingen blev målt - svingede mellem 50 og 100 LUX i dyrenes øjenhøjde.
Hold lysamaturene rene og skift til højeffektive lysstofrør.
Lysamaturene sad over gangarealerne i stedet for over søerne, men de kunne ikke umiddelbart flyttes.
Lyset skal være tændt i løbeafdelingen 16 timer i døgnet
6. Tag ikke flere sæddoser med ud i løbeafdelingen end der bruges, da temperaturer under eller over 16-20 grader celsius påvirker sæden negativt. Tjek løbende temperaturen i sædskebet ved hjælp af et maks./min. termometer, så den altid holder den rigtige temperatur.
7. Allerede nu var der opmærksomhed på tendens til lavere produktivitet hos de ældre søer,

så der var købt ekstra polte ind i indeværende år.

8. Lav eventuelt lukkede stadierskelser over til den modsatte række søer i løbeafdeling for at undgå eventuel opstimulering fra ornen, da søerne jo kan se ornen.
9. Der stiles efter at løbe poltene ved cirka 7½ måneders alderen, hvilket også blev gjort i nogen udstrækning nu, men det var lidt tilfældigt, hvornår poltene kom i brunst. Det anbefales at notere alderen på poltene i AgroSoft, så vi fremover kan følge den optimale alder ved løbning i forhold til faringsprocent og kuld størrelser.

Resultater i rådgivningsperioden

- Totalfødte grise pr. kuld er hævet med 1 gris og hovedparten er levendefødte grise.
- Arbejdet med poltene er sat i system og de løbes nu ved en ensartet alder – flot.
- Stor fokus på problemsøerne sikrer nu at de kun løbes i brunst.
- Der er nu 150 LUX i dyrenes øjenhøjde.
- Omløbningsprocenten er kommet helt i bund, hvor der stort set ingen omløbere har været.
- Antal spildfoderdage pr. kuld er faldet.

Udvikling i faringsprocenten

År	2007	2008				2009
Dato	19/9	3/1	2/4	27/6	26/9	2/1
Spildfoderdage	13	11	11	10	9	8
Faringsprocent	87	89	91	92	91	94

Besætning 4

Faringsprocent ved begyndelsen: 82

Faringsprocent et år efter: 91

Konklusion:

Under forløbet blev sæden tjekket på Hatting og det så fint ud for alle ornerne. Der har været god kontakt til besætningen – mange telefonsamtaler, og der blev gennemført en del opfølgingsforsøg under projektets forløb og der blev tilføjet nye indsatsområder.

Faringsprocenten steg fra 82 til 91 under projektets forløb. Besætningen fik dermed den, eller én af de største stigninger i faringsprocenten, som blev opnået i projektet.

Indsatsområder

1. Besætningens orner skal have testet sædprøver to gange om året.
2. Brug mere KS i fremtiden.
3. Mere fokus på brunstkontrol og brunststimulering.
4. Registrere orne 1 og 2 i E-kontrol, så vi kan se ornekombinationen.
5. Følgende punkter og emner blev endvidere diskuteret:
 - Diskussion med dyrlæge vedr. sygdomspres, specielt fordi resultaterne ser dårligere ud hos søer frem for polte
 - Der indføres lukket karantæneafdeling og vaccination af polte med combivaccine mod begge PRRS-typer.
6. Enkelt polt med hvidligt flåd. Hold fokus på urinvejsinfektion. Tror det skyldes sekret fra brunst. Hold øje med det.
7. Forberedelse af soen samt stimulering:
 - Det er der generelt god fokus på. Der bruges mere tid på denne arbejdsopgave. Fint
 - Vær opmærksom på at denne fokus fortsætter i fremtiden, tag jævnligt en snak om det og se på resultaterne deraf. Det ses nogle gange at fokus falder som tiden går.

8. Brug PRRS-vaccine på poltene.

Resultater i rådgivningsperioden

Under projektet var der god deltagelse og godt engagement fra medarbejderne, så der blev ved de opfølgende møder tilføjet flere punkter til indsatsområderne.

1. Brug af orner til naturlig bedækning viste sig at være årsag til en del omløbere. Efterfølgende indkøbes alle sæddoserne.
2. Der blev sat fokus på sygdomsregistreringer i farestald (søer) med henblik på bedre udsætterstrategi. Det skulle gerne give et bedre overblik over hvordan søerne klarer sig i de forskellige læg, og på sigt være en hjælp i forbindelse med udsætning.
3. PRRS-vaccine er anvendt siden januar 2008.
4. Arbejdsprocedurerne i løbeafdelingen er ensrettet og følges konsekvent.

Udvikling i faringsprocenten

År	2008				2009	
	1/1	2/4	1/7	1/10	4/1	1/4
Spildfoderdage	16	17	19	14	9	9
Faringsprocent	82	87	86	85	91	91

OPDATERET D. 19.11.2009

© VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION 2010.
TEKSTEN MÅ MED KILDEANGIVELSE FRIT ANVENDES.

VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION

Tlf: 33 73 27 00

Fax: 33 11 25 45

vsp-info@lf.dk

en del af

Landbrug & Fødevarer

Printet er fra vsp.lf.dk 03.01.2010

Ophavsretten tilhører Videncenter for svineproduktion. Informationerne fra denne hjemmeside må anvendes i anden sammenhæng med kildeangivelse.

Ansvar: Informationerne på denne side er af generel karakter og søger ikke at løse individuelle eller konkrete rådgivningsbehov. Videncenter for svineproduktion er således i intet tilfælde ansvarlig for tab, direkte såvel som indirekte, som brugere måtte lide ved at anvende de indlagte informationer.

Artiklen findes på adressen: http://vsp.lf.dk/Publikationer/Kilder/lu_erfa/2009/0912.aspx

